

PSIXOLOGIYA SOHASIDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA IMKONIYATLARI

Mamajonova Shaxzoda Yoqubjon qizi

Tashkent International University of Education

E-mail: t448@tiue.uz

Annotatsiya. Maqolada psixodiagnostika sohasida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari va amaliyotga tadbiiq etish usullari, shuningdek, psixometrika mezonlarini o'lchashda jarayonini optimallashtirish haqida fikr yuritiladi. Barchamizga ma'lum, bugungi kunda hayotimizning har bir jabhasida zamonaviy axborot texnologiyalari, kompyuter dasturlaridan foydalanish zaruratga aylanib bormoqda. Mana shu talablardan kelib chiqib, psixodagnostika sohasida modifikatsiya qilinayotgan metodikalarni psixometrik mezonlarini o'lchashda aniq, tezkor va optimal natija berishga mo'ljallab ishlab chiqilgan kompyuter dasturining xususiyatlari, samaradorlik ko'rsatkichlari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: *psixodiagnostika, psixometrika, axborot texnologiyalari, kompyuter dasturlari, ishonchlilik, validlilik, standartlashtirish, optimallashtirish.*

METHODS AND POSSIBILITIES OF USING MODERN INFORMATION TECHNOLOGY IN THE FIELD OF PSYCHODIAGNOSTICS

Mamajonova Shaxzoda Yoqubjon qizi

Tashkent International University of Education

E-mail: t448@tiue.uz

Abstract. The article reflects on the advantages and methods of implementation of the use of modern Information Technology in the sphere of psychodiagnostics, as well as on the optimization of its process in measuring the criteria of psychometrics. Known to all of us, today the use of modern information technologies, computer programs in every aspect of our life is becoming a necessity. It is from these requirements that the psychodiagnostics shows the characteristics of a computer program, indicators of efficiency, designed to give a clear, quick and optimal result when measuring psychometric criteria for modified methodologies.

Keywords: *psychodiagnostics, psychometrics, information technology, computer applications, reliability, validity, standardization, optimization.*

Psixologik test ma'lumotlarini kompyuterda qayta ishlash haqida birinchi eslatma o'tgan asrning 30-yillarga to'g'ri keladi. Uzoq vaqt davomida psixologik (va psixodiagnostik) tadqiqotlarda kompyuterlardan foydalanish mavzuga tegishli ma'lumotlarni taqdim etish va uni qayta ishlash bilan chegaralangan. 70-80-yillarda Ko'pchiligi taniqli usullarning modifikatsiyasini ifodalovchi kompyuter testlari xorijda keng tarqalmoqda. Xuddi shu davrda birinchi adaptiv testlar paydo bo'ldi, ularning o'ziga xos xususiyati shundaki, test jarayonini nazorat qilish qisman, ba'zi hollarda esa to'liq kompyuterga o'tkaziladi. 80-yillar xorijda kompyuter psixodiagnostikasining eng faol rivojlanish davri bo'lib, u etarlicha kuchli va arzon shaxsiy kompyuterlarning paydo bo'lishi, shuningdek, bir qator G'arb mamlakatlarida psixologiya faniga yuklangan texnokratik paradigmaning hukmronligi bilan bog'liq edi.

Ekspirimentator sifatida psixodiagnostik tadqiqotlar tuzilishining umumiy ko'rinishi va murakkab ma'lumotlar kompyuter psixodiagnostikasini rivojlantirishning uchta asosiy yo'nalishini aniqlashga imkon beradi:

1. Rivojlangan psixodiagnostika ma'lumotlar bazalarini yaratish;
2. Psixodiagnostik ma'lumotlarni tahlil qilishning samarali usullarini ishlab chiqish;
3. Intellektual diagnostika tizimlarini qurish.

Ilgari qo'lda foydalanish uchun ishlab chiqilgan va yaxshi rasmiylashtirilgan tuzilishga ega bo'lgan bunday texnikani kompyuterga o'tkazish unchalik qiyin emas. Bunday holda, kompyuter haqiqatda oddiy kalkulyator vazifasini bajaradi, birgina farqi shundaki, u test topshiruvchilarga avtomatik ravishda test topshiriqlarini taqdim etishni ta'minlaydi, psixodiagnostika uchun tanish bo'lgan shaklda natijalar beradi va eksperiment protokolini saqlaydi. . Aytgancha, bu erda amaliy psixodiagnostika uchun ijobiy ta'sirlar namoyon bo'ladi: 1) diagnostika natijalarini tezda olish, bu, masalan, ommaviy tekshiruvlar paytida; 2) ekspert ko'p mehnat talab qiladigan muntazam operatsiyalardan (sub'ektga ko'rsatma berish, unga topshiriq berish, javoblarning to'g'riligini tekshirish, ekspertiza bayonnomasini yuritish, natijalarni qayta ishlash) ozod qilinadi; 3) natijalarni qayd etishning to'g'riligi, ularni qayta ishlash jarayonida xatolarning yo'qligi; 4) ko'plab sub'ektlarni parallel ravishda sinovdan o'tkazish orqali qisqa vaqt ichida ommaviy psixodiagnostik tekshiruvlarni o'tkazish imkonini beruvchi ma'lumotlarni qayta ishlash samaradorligi. Ushbu ta'sirlar natijasida psixodiagnostika usullarini kompyuterlashtirish psixodiagnostik tekshiruv sifatini yaxshilash va xarajatlarini kamaytirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Dyukning so'zlariga ko'ra, kompyuterlardan foydalanishning yuqoridagi ta'siridan tashqari, psixologga kompyuter psixodiagnostik tekshiruvini tashkil qilish uchun sifat jihatidan yangi imkoniyatlar taqdim etiladi.

1. Dinamik va multimodal stimulyatsiya. Zamonaviy kompyuterning displey ekranida dinamik ob'ektlarni kompyuter grafikasi yordamida tasvirlash mumkin, bu testni o'tkazishning model faoliyatini test bashorat qilish uchun mo'ljallangan haqiqiy faoliyatga yaqinlashtiradi . Multimodal rag'batlantirish imkoniyati ham asosiy hisoblanadi - uning vizual va eshitish shakllarining kombinatsiyasi.

2. Sinov stimullarini taqdim etishning o'zgaruvchan tartibi.' Ushbu imkoniyatni amalga oshirishning eng oddiy varianti tasodifiy eksperimentlarni o'tkazish uchun zarur bo'lgan ogohlantiruvchi ketma-ketlikni tashkil qilishning tasodifiy tartibidir. Moslashuvchan test ham shu printsip asosida qurilgan bo'lib, unda sub'ektga topshiriladigan vazifalar ketma-ketligi uning oldingi topshiriqlarga javoblari natijalariga bog'liq. Natijada, ko'p bosqichli test paytida sub'ektga butun testning diagnostika qobiliyatini saqlab qolgan holda ancha kamroq vazifalar taqdim etilishi mumkin. Moslashuvchan yondashuv tufayli murakkablik va sinov vaqtini sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

3. Vaqt psixodiagnostik tekshiruv omili sifatida. Kompyuterdan foydalangan holda psixodiagnostik psixodiagnostik testning kerakli tezligini tartibga solishi va sozlashi mumkin. Bu sur'at ham psixodiagnostikning bevosita ishtirokisiz avtomatik ravishda tanlanishi mumkin. Boshqa tomondan, vaqt diagnostik parametr sifatida xizmat qilishi mumkin, masalan, sub'ektning test savollariga javoblarining vaqt dinamikasi ko'rsatkichi.

4. Axborotni qayta ishlashning murakkab algoritmlari. Shkalalarni, indekslarni, yordamchi ko'rsatkichlarni hisoblash, ma'lumotlar bankida pretsedentlarni qidirish bilan bog'liq diagnostik tahlillarni o'tkazish va hokazolar uchun turli xil mehnat talab qiladigan protseduralarni tezda amalga oshirish mumkin.

5. Psixodiagnostik ma'lumotlar banki. Psixodiagnostik tadqiqotlar natijalari to'plangan ma'lumotlar bankini saqlash sub'ektlarning turli populyatsiyalari uchun ishonchli, empirik asoslangan test me'yorlarini olish jarayonini sezilarli darajada tezlashtirishi mumkin. Psixodiagnostik ma'lumotlar bankining mavjudligi psixodiagnostika amaliyotining ko'plab yaxshi o'rganilgan holatlaridan pretsedentlarni izlashga asoslangan diagnostika yondashuvini keng qo'llash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

6. O'yin motivatsiyasi. "Shu jumladan" o'yin motivatsiyasi test jarayonining jozibadorligini oshiradi va natijalarning ishonchliligini oshiradi. Kompyuter o'yinlari yordamida siz muayyan turdagi faoliyatni taqlid qilishingiz mumkin. Kompyuter psixodiagnostik o'yinida og'zaki va og'zaki bo'lmagan ogohlantirishlarni birlashtirish imkoniyati mavjud. Bir tomondan, kompyuter o'yini anketa testlari va mezonlarga yo'naltirilgan ishlash testlari funktsiyalarini birlashtirishi mumkin. Boshqa tomondan, o'yin komponenti imtihonchini chalg'itishi mumkin. Kompyuter psixodiagnostikasining ko'rib chiqilayotgan sohasining rivojlanishiga misol sifatida KIM-88 kompleksi - "o'yin texnikasi to'plami".

7. Natijalarni ko'rsatish. Zamonaviy kompyuterlarda ma'lumotlarni ko'rsatish vositalaridan foydalanib, displey ekranida yoki shaxsiy profil, grafik yoki jadval ko'rinishida psixodiagnostik tekshiruv natijalarini, shuningdek, namunaviy so'rov natijalarini ko'rsatishni tashkil qilish mumkin. berilgan psixodiagnostik ko'rsatkich qiymatlarini taqsimlash diagrammalari va gistogrammalari orqali sub'ektlarning. Bundan tashqari, masshtablash usullaridan foydalangan holda ko'p o'lchovli testlar natijalarini ikki va uch o'lchovli rasmlarga aylantirish va ko'rsatish mumkin, bu esa u yoki bu ko'p o'lchovli texnika makonida sub'ektlarning guruhlarini baholash imkonini beradi.

8. Intellektual interfeys. Psixodiagnostik tekshiruvni tayyorlash va uni o'tkazish jarayonida kompyuter bilan muloqot qilish orqali turli sertifikatlar, tushuntirishlar, tavsiyalar olish, shuningdek kengaytirilgan shaklda asosli psixodiagnostik xulosani olish.

So'nggi paytlarda o'rnatilgan psixodiagnostik yondashuvlarga tobora kengayib borayotgan muqobil naqshni aniqlash nazariyasi usullaridan foydalanishda namoyon bo'lmoqda. Mutaxassislarning fikriga ko'ra, naqshni tanib olishning ko'plab matematik modellari mavjud bo'lib, ular geometrik tasvirga va xususiyat fazosida tan olingan ob'ektlarning xususiyatlarini talqin qilishga asoslangan. Shu bilan birga, psixodiagnostikada naqshni aniqlash algoritmlaridan cheklangan foydalanish, birinchi navbatda, psixodiagnostik tadqiqotlar o'tkazishda eksperimentator ishlashi kerak bo'lgan xususiyatlar makonining yuqori o'lchovliligi bilan bog'liq. Kompyuter axborot texnologiyalarining rivojlanishi bunday ma'lumotlarni tahlil qilish uchun kuchli matematik apparatdan foydalanish va shuning uchun psixodiagnostikani takomillashtirishning eng yaqin real istiqboli sifatida naqshni aniqlash nazariyasi usullaridan foydalanish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Бодалев А.А., Столин В.А. Общая психодиагностика. СПб., 2000. -125 b
2. Hayitov O.E. Psixodiagnostika. O'quv qo'llanma. T.,2007.-22 b
3. Nishanova.Z., Qurbonova.Z., Abdiev S. Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya. O'quv qo'llanma. T.,2011.-7 b
4. Rasulov A.I. Psixodiagnostika. O'quv-uslubiy qo'llanma. T.,2009. -55 b